

Stabilt skatteunderlag trots bräcklig konjunktur

Den ekonomiska utvecklingen har under årets början varit fortsatt svag såväl internationellt som här på hemmaplan. Förhoppningarna om en stabilare tillväxt har dock gradvis stärkts och vi förutser att konjunkturen blir starkare framöver. Återhämtningen kommer dock initialt att bli svag. Vi bedömer att svensk BNP i år växer med 1,1 procent, marginellt mer än tillväxten på våra viktigaste exportmarknader. Det är samma låga tillväxttal som 2012 och innebär en nedjustering i förhållande till vår föregående prognos. Även tillväxtprognosen för 2014 har justerats ned något till 2,4 procent. Skatteunderlagsprognosen har trots det ändrats endast marginellt jämfört med aprilprognosen. Skatteunderlaget växer med 3,5 procent 2013 och med 3,2 procent 2014. I reala termer motsvarar det en tillväxt på 1,5 respektive 0,9 procent.

Gradvis stärkta förhoppningar

Två tredjedelar av Sveriges export går till EU och Norge. Förutsättningarna för svensk exportindustri är därför i hög grad beroende av hur efterfrågan utvecklas i Europa. I år, liksom i fjol, beräknas BNP i EU-länderna sammantaget backa något. Under sådana förhållanden är det svårt för svensk export att växa.

Den senaste statistiken från "tyngre" länder som Tyskland och Storbritannien tyder emellertid på att en vändning till det bättre är på gång. Indikatorer som EU-ländernas inköpschefsindex pekar också i positiv riktning samtidigt som kurserna på Europas börser har lyft under sommaren. Vår bedömning är därför att konjunkturen i Europa håller på att böttna och att en försiktig återhämtning inleds under hösten. Risken för ny oro på finansiella marknaderna är dock inte undanröjd.

I USA är tecknen liknande, men återhämtningen i konjunkturen har här kommit lite längre. Sysselsättningen stiger och läget på bostadsmarknaden har stabiliserats. Statliga budgettstramningar hål-

ler dock tillbaka utvecklingen i år. Nästa år kan däremot tillväxten i USA nå upp mot 3 procent. Även i Europa bedöms utvecklingen bli mer positiv 2014, men tillväxttalen beräknas trots det bli ganska beskedliga och inte minst i de länder som brottas med omfattande statsfinansiella problem.

Tabell 1. BNP-tillväxt internationellt

Procentuell förändring av kalenderkorrigerade värden

	2011	2012	2013	2014
USA	1,8	2,8	1,6	2,8
Tyskland	3,1	0,9	0,3	1,9
Storbritannien	0,9	0,2	1,2	2,1
Norden*	2,2	1,1	1,2	2,3
EU	1,6	-0,3	-0,3	1,4
Världen**	4,0	3,2	3,2	4,1
Exportvägd BNP***	2,3	1,0	1,0	2,2
Sverige	3,7	1,1	1,1	2,4

*Danmark, Finland och Fastlandsnorge viktade med deras respektive betydelse som mottagare av svensk export. ** Vägt med köpkraftsjusterade vikter. *** BNP-utvecklingen i ett tjugotal länder viktade med dessa länders respektive betydelse som mottagare av svensk export.

Källa: SCB och Sveriges Kommuner och Landsting.

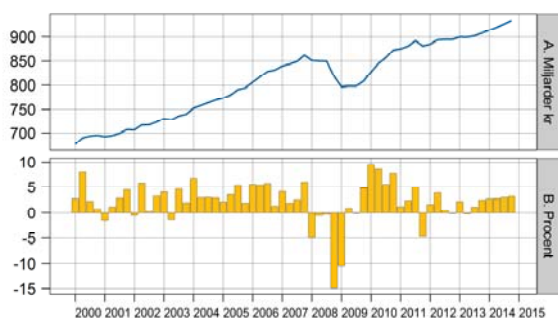
Inhemsk efterfrågan håller uppe svensk konjunktur

Den svaga tillväxten i omvärlden för med sig en mycket svag utveckling av svensk export. I år beräknas exporten minska med 1,5 procent. Förra året ökade den, men då endast med 0,8 procent. Exporten i år bedöms därmed bli lägre än 2011. Under samma period minskar industriproduktionen med över 4 procent.

Övriga delar av den svenska ekonomin utvecklas betydligt bättre. Såväl produktionen inom bygg- och näringslivet som inom den privata tjänstesektorn har under de senaste två åren vuxit med 2 till 3 procent årligen. Även offentlig konsumtion har bidragit positivt.

Diagram 1. BNP i Sverige, säsongrensad

Miljarder kronor i 2011 års priser resp. procentuell förändring från föregående kvartal i årstakt

Källa: SCB och Sveriges Kommuner och Landsting.

Tillväxten i svensk ekonomi kan därmed till fullo återföras på en fortsatt relativt stark utveckling av inhemsk efterfrågan. Hushållens ekonomi är i grunden robust. De reala inkomsterna fortsätter växa 2 till 3 procent årligen trots uppbromsningen i svensk ekonomi. Hushållens sparande är rekordstort samtidigt som förmögenhetsvärden i form av bostadspriser och aktiekurser fortsätter uppåt.

Tabell 2. Försörjningsbalans

Procentuell förändring

	2011	2012	2013	2014
BNP	3,6	0,7	1,1	2,4
Import	6,3	0,1	-0,9	6,3
Hushållens konsumtion	2,1	1,5	2,2	3,5
Offentlig konsumtion	1,1	0,7	1,1	1,0
Stat	1,5	1,2	1,4	0,5
Kommuner	0,9	0,6	0,9	1,2
Fasta bruttoinvesteringar	6,4	3,2	-1,8	4,2
Lagerinvesteringar*	0,4	-1,1	0,4	-0,1
Export	7,0	0,8	-1,5	5,0
Summa användning	4,4	0,5	0,5	3,5
BNP kalenderkorrigerad	3,7	1,1	1,1	2,4

*Lageromslag i procent av BNP

Källa: SCB och Sveriges Kommuner och Landsting.

Hushållen har under det senaste halvåret också blivit mer optimistiska om framtiden. I juli nåddes i Konjunkturbarometern det högsta värdet på drygt två år angående hushållens förväntningar om svensk ekonomis utveckling på 12 månaders sikt. Även synen på den egna ekonomin förstärks. Det mesta tyder därför på att hushållens konsumtionsutgifter växer i snabbare takt framöver.

Investeringarna spås också en bättre utveckling än i år. Den främsta orsaken är att näringslivets investeringar upphör att minska och i stället börjar

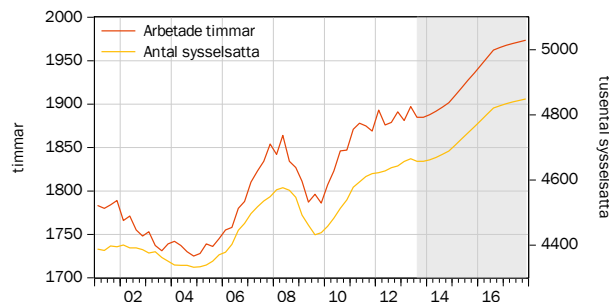
växa. Omsvängningen förutsätts bli särskilt påtaglig för investeringar i byggnader och anläggningar. Enligt Konjunkturbarometern är byggnadsföretagens förhoppningar inför framtiden idag betydligt mer optimistiska än de varit under de senaste två åren.

Arbetsmarknaden bättre än befarat

Trots svag tillväxt i svensk ekonomi under 2012 och 2013 har sysselsättningen något överraskande fortsatt att växa, om än betydligt långsammare än åren närmast före. Det gäller både antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar (diagram 2). Samtidigt har vi kunnat notera en växande arbetslöshet (diagram 3). Arbetskraften har alltså ökat snabbare än sysselsättningen.

Diagram 2. Arbetade timmar och sysselsatta, NR

Miljoner timmar resp. tusental sysselsatta

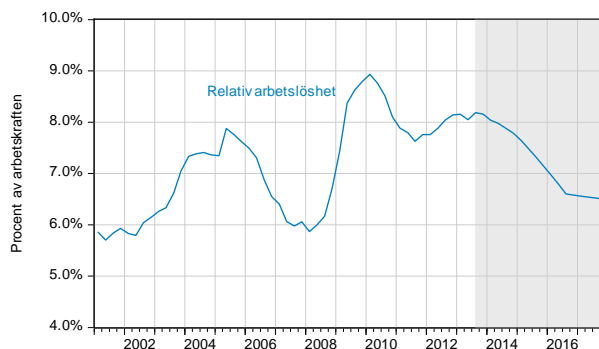

Källa: SCB (NR) och Sveriges Kommuner och Landsting.

Vår bedömning är att den förbättring som förväntas ske i ekonomin i år, inte är tillräckligt stark för att snabbt få fart på sysselsättningen och pressa tillbaka arbetslösheten. Arbetslösheten håller sig kvar på drygt 8 procent under 2013. Först under 2014 sker en mer påtaglig förbättring på arbetsmarknaden.

Diagram 3. Relativ arbetslöshet 15–74 år

Procent av arbetskraften

Källa: SCB (AKU) och Sveriges Kommuner och Landsting.

Stabilt skatteunderlag

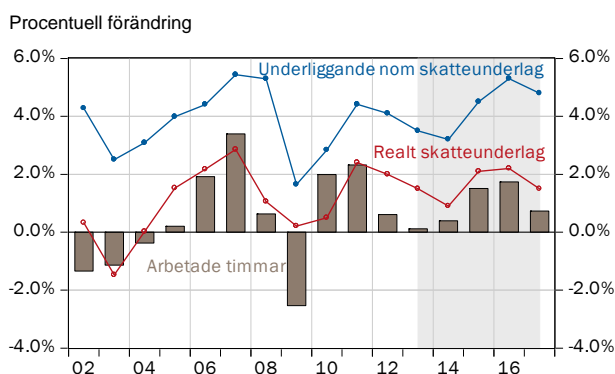
Oväntat bra arbetsmarknad och ökade pensionsinkomster bidrog till en betydande realtillväxt av skatteunderlaget 2012 (diagram 4). I år ger sysselsättningen ett mycket marginellt bidrag, men fortsatt snabb ökning av pensionsinkomsterna ser ändå till att skatteunderlaget ökar relativt starkt.

Detta innebär alltså att skatteunderlaget i reala termer växer med i genomsnitt drygt 1½ procent per år 2012 och 2013 trots en tillväxt i BNP på inte mycket mer än en procent. Det kan jämföras med att skatteunderlaget mellan 2001 och 2012 växte med i genomsnitt drygt en procent samtidigt som BNP snitt växte 2,3 procent årligen.

Nästa år bedöms pensionsinkomsternas utveckling i stället verka återhållande samtidigt som antalet arbetade timmar fortfarande ökar relativt svagt. Att skatteunderlaget ändå växer med nästan 1 procent realt beror på en gynnsam prisseffekt¹.

Utfallet för lönesumman blev lägre än vi förväntade oss under första halvåret i år, därför är prognosen för helåret 2013 nedjusterad. Trots att vi dragit ner utvecklingen både vad gäller sysselsättning och löner för 2013 och 2014 har inte bedömningen av skatteunderlaget förändrats nämnvärt. Nedjusteringen i lönesumman balanseras av att inkomsterna i form av sjukpenning, avtalsförsäkringar och a-kassa i stället ökar snabbare än i vår tidigare bedömning.

Diagram 4. Nominellt och realt skatteunderlag samt arbetade timmar för anställda

Källa: SCB och Sveriges kommuner och Landsting.

Den blygsamma tillväxten i ekonomin – både föregående och innevarande år – påverkar de offentliga finanserna negativt. Underskottet i offentligt finansierat sparande motsvarade 0,6 procent av BNP

¹ Skatteunderlagets priskomponent bestäms till allra största delen av de genomsnittliga löneökningarna i hela ekonomin. Prisutvecklingen på kommunsektorns kostnader är långsammare än dessa och därmed uppstår en positiv prisseffekt.

2012. Vår bedömning är att underskottet blir 1,6 procent i år och 1,2 procent 2014. Försvagningen förklaras av regeringens expansiva finanspolitik, sänkta skatter och ökade utgifter. Hög arbetslöshet påverkar också de offentliga finanserna negativt.

Fortsatt återhämtning 2015–2017

Från och med 2015 blir det bättre fart i svensk ekonomi. Bedömningen för åren 2015–2017 utgår från att resursutnyttjandet i den svenska ekonomin normaliseras och att arbetslösheten gradvis tar sig ner till 6,5 procent från 8,1 procent 2013. Det innebär att produktion och sysselsättning ökar snabbare än normalt samtidigt som löner och priser stiger i allt snabbare takt. Skatteunderlaget växer därmed snabbt både realt och nominellt (diagram 4).

En avgörande förutsättning för en konjunkturell återhämtning är att tillväxten internationellt förstärks. Vi räknar för åren 2015–2017 med att BNP på våra viktigaste exportmarknader årligen växer med omkring 2½ procent vilket är snabbare än 2014 men i nivå med tillväxten mellan 1990 och 2008. För att svensk ekonomi ska återhämta sig krävs också fortsatt draghjälp från inhemsk efterfrågan och inte minst då att hushållens konsumtionsutgifter växer i snabbare takt. Vår bedömning är att hushållens sparande sjunker i takt med att läget på arbetsmarknaden förbättras.

Jämfört med föregående prognos har SCB reviderat upp sin befolkningsframskrivning relativt kraftigt. Invandringen förväntas ligga på en fortsatt hög nivå ytterligare några år. Befolkningen i åldern 15 till 74 år blir därmed omkring en procent större 2017 än vi tidigare räknat med. Effekten på potentiellt antal arbetade timmar blir dock enligt vår bedömning bara hälften så stor. Det tar lång tid för nyligen invandrade personer att integreras på arbetsmarknaden – tillskottet till arbetskraften blir därmed inte så stort och arbetslösheten kan förväntas bli någon tiondels procent högre.

När ekonomin når jämvikt 2016 är arbetsmarknadsläget och löneutvecklingen i samklang med en inflation på 2 procent. Vi räknar med att den arbetslöshet som är förenlig med balans ("jämviktsarbetslösheten") kommer att uppgå till 6,5 procent mot slutet av 2016.

Prognosen innebär marginellt bättre resultat i kommunsektorn

Den nya prognosen innebär inte någon stor revidering av beräknat resultat för sektorn 2013 och

2014. Kommuner och landsting väntas i år hamna på ett sammanlagt överskott på knappt en miljard (tabell 3). Vi har då räknat med samma volymutveckling som i föregående prognos.

För kommunerna beräknas överskottet bli dryga 5 miljarder medan landstingen beräknas få ett underskott på mellan 4 och 5 miljarder. Det låga resultatet i landstingen beror främst på omräkning av pensionsskulden till följd av sänkt Ripsränta², vilket innebär en redovisningsmässig kostnad i år på cirka 8 miljarder. I kommunerna slår ränteförändringen inte lika hårt och medför motsvarande kostnadsökning på 3 miljarder kronor.

Den marginella resultatförbättringen 2014 jämfört med tidigare prognos förändrar inte bilden av att många kommuner och landsting, med nu kända statliga tillskott, väntas redovisa underskott nästa år.

Tabell 3. Kommunsektorns resultat, denna prognos jämfört med aprilprognosen

Miljarder kronor resp. procent av skatter och statsbidrag

2013*			
	Kommuner	Landsting	Summa
Resultat april -13	5,0	-4,8	0,2
Nettokostnader	0,0	0,1	0,1
Skatteintäkter	0,3	0,1	0,4
Finansposter mm.	0,0	0,0	0,0
Summa	0,3	0,3	0,6
Resultat aug -13	5,3	-4,5	0,8
<i>Procent av skatter och statsbidrag</i>	1,2	-1,8	0,1
2014			
	Kommuner	Landsting	Summa
Resultat april -13	3,7	0,1	3,8
Nettokostnader	0,0	0,3	0,3
Skatteintäkter	0,0	0,0	0,0
Finansposter mm.	0,0	0,2	0,2
Summa	0,0	0,5	0,5
Resultat aug -13	3,7	0,5	4,2
<i>Procent av skatter och statsbidrag</i>	0,8	0,2	0,6

* I det beräknade resultatet ingår inga ytterligare återbetalningar av AFA-premier. I det fall premier från åren 2005 och 2006 återbetalas i år innebär det en förstärkning på cirka 8 miljarder för kommunerna och 3 miljarder för landstingen.

Källa: Sveriges kommuner och Landsting.

Frågor med anledning av detta **MakroNytt** besvaras av Per-Lennart Börjesson tfn 08-452 77 55, Håkan Hellstrand tfn 08-452 78 19, Anna Kleen tfn 08-452 77 62, Bo Legerius tfn 08-452 77 34, Madeleine Holm (kommunerna) tfn 08-452 77 87 och Jonas Eriksson (landstingen) tfn 08-452 78 79.

De kan även nås via e-post på mönstret: fornamn.efternamn@skl.se.

² Diskonteringsränta för kommunsektorns pensionsskuld.

Tabell 4. Försörjningsbalans

Procentuell förändring samt förändring jämfört med föregående prognos

	Prognos 15 augusti						Revidering jämfört med april 2013			
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016
BNP	0,7	1,1	2,4	3,5	3,7	2,7	-0,4	-0,1	0,2	0,4
Import	0,1	-0,9	6,3	7,9	6,9	5,0	-3,2	0,0	0,8	0,8
Hushållens konsumtion	1,5	2,2	3,5	4,0	3,5	2,6	-0,3	0,0	0,0	0,2
Offentlig konsumtion	0,7	1,1	1,0	1,5	1,6	1,6	-0,3	0,0	0,2	0,2
Stat	1,2	1,4	0,5	0,7	0,7	0,3	0,5	0,0	0,4	0,4
Kommuner	0,6	0,9	1,2	1,9	2,0	2,1	-0,6	0,0	0,2	0,2
Fasta bruttoinvesteringar	3,2	-1,8	4,2	9,0	8,0	2,0	-3,2	-1,3	1,0	1,2
Lagerinvesteringar*	-1,1	0,4	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,2	-0,2	-0,1	0,1
Export	0,8	-1,5	5,0	5,9	6,4	6,0	-2,4	0,7	-0,2	-0,1
Summa användning	0,5	0,5	3,5	4,8	4,7	3,5	-1,2	-0,1	0,3	0,5
BNP kalenderkorrigerad	1,1	1,1	2,4	3,5	3,7	2,7	-0,4	-0,1	0,2	0,4

Anm: Uppgifterna från och med 2014 avser kalenderkorrigerade värden. *Lageromslag i procent av BNP.

Källa: SCB och Sveriges Kommuner och Landsting.

Tabell 5. Valda nyckeltal

Procentuell förändring samt förändring jämfört med föregående prognos

	Prognos 15 augusti						Revidering jämfört med april 2013			
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016
Arbetade timmar*	0,7	0,1	0,4	1,5	1,7	0,7	-0,2	-0,2	0,3	0,5
Antal sysselsatta	0,7	0,6	0,3	1,3	1,5	0,7	0,0	-0,3	0,2	0,4
Öppen arbetslöshet**	8,0	8,1	7,9	7,4	6,7	6,5	0,0	0,0	0,1	0,1
Timlöner, totalt NR	2,9	2,4	2,9	3,2	3,6	4,0	-0,4	0,0	0,0	0,0
Timlöner, totalt KL	3,0	2,7	2,7	3,0	3,6	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lönesumma NR	3,8	2,6	3,3	4,8	5,4	4,8	-0,5	-0,2	0,3	0,5
Skattunderlag***, nominellt	4,1	3,5	3,2	4,5	5,3	4,8	-0,1	0,0	0,5	0,6
Skatteunderlaget, realt	2,0	1,5	0,9	2,1	2,2	1,5	-0,1	0,0	0,5	0,6
KPIF	1,0	1,0	1,3	1,7	2,0	2,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0
KPI	0,9	0,1	1,1	1,9	2,3	2,6	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1
Reporänta %, vid årets slut	1,00	1,00	1,50	2,50	3,25	4,25	0,00	0,00	0,00	0,00
Hushållens reala disponibla inkomster	3,0	2,4	1,7	2,7	3,1	3,0	-1,3	-0,2	0,0	0,6
Hushållens sparande %	11,8	11,4	9,8	8,6	8,2	8,4	-0,6	-0,8	-0,8	-0,4
Offentligt finansiellt sparande****	-0,6	-1,6	-1,2	-0,3	0,3	0,6	-0,4	-0,7	-0,4	-0,3
Offentlig konsoliderad bruttoskuld****	38,1	41,0	40,7	39,5	37,6	35,8	0,1	0,1	0,4	0,3
Bytesbalans****	6,6	5,7	5,1	3,7	3,7	3,8	0,2	0,5	0,4	0,8

*Kalenderkorrigerade värden. **Procent av arbetskraften 15-74 år. ***Underliggande förändring. ****Procent av BNP.

Källa: SCB och Sveriges Kommuner och Landsting.